

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันกำลังก้าวเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสามารถเกิดได้หลายระดับตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงระดับโลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้มักจะหมายถึง การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างหรือรูปแบบความสัมพันธ์ และการปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาท ระเบียบ แบบแผน ค่านิยมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อน¹ และปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนเหล่านี้ทำให้คนรุ่นใหม่ถูกปรับเปลี่ยนค่านิยม ความคิด การกระทำ ตลอดจนถูกครอบงำด้วยเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและลัทธิบริโภคนิยมที่ทรงพลังขึ้นทุกขณะ ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย จนกลายเป็นวิกฤติทางสังคมและวัฒนธรรมในหลาย ๆ ประเทศ

ประเทศไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกก็ไม่สามารถหนีพ้นวิกฤติเหล่านี้ไปได้ ซึ่งวิกฤติวัฒนธรรมในสังคมไทย เกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวคิดและทิศทางในการพัฒนาตามแบบสังคมตะวันตก ทำให้คนไทยมีวิถีชีวิตที่ขัดแย้งในตัวเอง คือ คิดโดยวางอยู่บนผลประโยชน์ของตัวเองเป็นที่ตั้งและมีค่านิยมทางวัตถุสูง ทำให้ความเชื่อทางด้านศาสนาและความเชื่อด้านคุณธรรม ที่มีบทบาทในการจรรโลงสังคมลดความสำคัญลง และก่อให้เกิดภาวะความไม่มั่นคงทางด้านจิตใจและจิตวิญญาณ² ซึ่งภาวะเหล่านี้ทำให้สังคมไทยเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่กำลังจะก้าวจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ และถูกคาดหวังว่าจะต้องเติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ แต่กลับพบว่าคุณธรรมของประชากรกลุ่มนี้กลับเสื่อมถอยและลดน้อยลง โดยจากการวิจัยเรื่อง สภาวะการณปัจจุบันของเด็กเยาวชนและครอบครัว และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย พบว่า ปัญหาสุขภาพจิตของเด็ก

---

¹นิเทศ ดินณะกุล, การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), น. 7.

²อ้อมเดือน สดมณี, สรุปรายงานการวิจัยฉบับที่ 58 ลักษณะทางพุทธศาสนาและจิตสังคมของครุมัธยมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดทางศาสนา (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539), น.1.

แนวโน้มรุนแรงขึ้น ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและการเข้าสู่ระบบการขายบริการทางเพศมากขึ้น เป็นผลให้สถานการณ์ของโรคเอดส์ที่ความรุนแรงในหมู่เยาวชน และยังคงก่อให้เกิดปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ทำให้สถาบันครอบครัวอ่อนแอ นอกจากนี้บริโคนิยมยังกลายมาเป็นระบบคุณค่าหลักของเยาวชนไทย อีกทั้งปัญหาจากสื่อมวลชนที่ขาดบทบาทในการนำเสนอคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนอย่างเหมาะสม³ ก็ยิ่งซ้ำเติมเยาวชนในยุคปัจจุบันให้เกิดปัญหามากขึ้นไปอีก

นอกจากนี้จากการวิจัยของคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรบและดูแลเด็กวัยรุ่น⁴ ยังพบว่าเยาวชนไทยหันมาให้ความสำคัญกับสิ่งตอบแทนทางวัตถุ ความสะดวกสบายและความหรูหรามากขึ้น ขณะที่คุณธรรมในด้านต่าง ๆ กลับได้รับความสนใจและให้ความสำคัญน้อยลง โดยคุณธรรมที่มีความเสื่อมถอยอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ การขาดความรับผิดชอบ การขาดความสามัคคี การขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวม การขาดความซื่อสัตย์และการยึดถือประโยชน์ตนและพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม นอกจากนี้บุคคลในสังคมยังขาดความเอื้ออาทรต่อกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่อันเนื่องมาจากค่านิยมในสังคมที่เปลี่ยนแปลง และกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการมากกว่ามุ่งสร้างเสริมคุณธรรม และจากรายงานของคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรบและเลี้ยงดูเด็ก⁵ พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี มีพื้นฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมที่ไม่มั่นคงพอจะพัฒนาให้สูงขึ้นในช่วงเป็นวัยรุ่นและผู้ใหญ่ เนื่องจากไม่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมที่จะช่วยป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในอนาคต ทั้งยังไม่เชื่อในผลของกรรม หรือการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว นอกจากนี้ยังขาดความสามารถในการต้านทานต่อสิ่งยั่วยู่ที่ชักจูงไปในทางเสื่อมด้วย

ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่เด็กและเยาวชนห่างเหินจากสถาบันศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาสำคัญของสังคมไทย โดยหลักพุทธธรรมซึ่งเป็นรากฐานของระบบจริยธรรม ตลอดจนจารีตประเพณีและวัฒนธรรมได้ถูกละเลยและมองข้ามวัดที่เคยเป็นสถานที่ในการอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้หนังสือ และช่วยกล่อมเกล่าให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นคนดีกลับมีบทบาทลดลงเพราะมีระบบการศึกษาสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ ประกอบกับกระแส

³ อัญมณี บุรณกานนท์, สภาวการณ์ปัจจุบันของเด็ก เยาวชนและครอบครัว และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), น. 8-20.

⁴ คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรบและดูแลเด็กวัยรุ่น, วัยรุ่นวัยสร้างสรรค์เพื่อสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2535), น. 26.

⁵ คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรบและเลี้ยงดูเด็ก, ภาวะวิกฤตชีวิตของเด็กไทย: ปัญหาที่ยังไม่สายเกินแก้ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), น. 11-13.

การพัฒนาของสังคมทำให้ความสนใจของคนหันเหออกจากพุทธศาสนาไปสู่วัตถุนิยมของโลกสมัยใหม่ และการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางศาสนาก็ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดรูปแบบที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเยาวชนและขาดความสอดคล้องกับลักษณะวิถีชีวิตสมัยใหม่ ซึ่งคนมีโอกาสสัมผัสกับวัดเพียงชั่วระยะเวลาสั้น ๆ นอกจากนี้กิจกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นในปัจจุบันก็มีความโน้มเอียงไปในทางไสยศาสตร์ ทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับหลักธรรมและแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง⁶

การที่เยาวชนไทยมีปัญหาเช่นนี้ ทำให้เราตระหนักว่าการปลูกฝังหลักพุทธธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทยและสังคมโลกต่อไป ดังที่ท่านพุทธทาสได้กล่าวว่า

...ถ้าเราดึงเยาวชนกลับมาสู่ทางธรรมะได้ ก็มีหวังที่จะให้โลกนี้มันมีความสุข ถ้าเราสู้ไม่ได้ มันพ่ายแพ้แก่เรื่องทางวัตถุ ทางเนื้อหนังแล้ว โลกนี้มันก็จะวินาศ แต่เราก็มีทางออก ตรงที่เรามีธรรมะสำหรับจะมีความสุขทุกขเลย แม้ว่าโลกนี้มันจะบ้าบออย่างไร จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จะผิดเลวร้ายอย่างไร เรายังมีธรรมะสำหรับดำรงจิตใจเรา ไม่ให้มีความสุขทุกขได้ นี่แหละคือ ประโยชน์ของพระศาสนา หรือประโยชน์ของธรรมะ มันเป็นอย่างนี้...⁷

การสอนและการปลูกฝังพุทธธรรมแก่เยาวชนไทย จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องให้ความสนใจและเร่งกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อคลี่คลายปัญหาที่กำลังมีอยู่ โดยนอกจากครอบครัวต้องเป็นแกนหลักในการปลูกฝังพุทธธรรมแล้ว การสอนและการปลูกฝังจากโรงเรียนก็เป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่ไปด้วยเช่นกัน

แม้จะมีระบบการศึกษาสมัยใหม่เข้ามาในสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยเปลี่ยนจากการเรียนการสอนในวัดเป็นโรงเรียนแทน แต่ก็ยังมีการบรรจุวิชาที่สอนเกี่ยวกับพุทธธรรมเพื่อสร้างเยาวชนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ดังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชหัตถเลขาไปยังสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ว่า

เรื่องการศึกษานี้ ขอให้ทรงช่วยคิดกันมาก ๆ จนถึงรากเหง้าของการศึกษาในเมืองไทยอย่าตัดช่องไปแต่การข้างวัด อีกประการหนึ่งการสอนศาสนาในโรงเรียน ทั้งในกรุงและหัวเมืองจะต้องมีขึ้น ให้มีความวิตกไปว่า เด็กชั้นหลังจะห่างเหินจากศาสนา จน

⁶ เรื่องเดียวกัน, น. 24-26.

⁷ พุทธทาสภิกขุ, เยาวชนกับศีลธรรม (กรุงเทพมหานคร: หจก.การพิมพ์พระนคร, 2523), น. 18-19.

เลยไม่เป็นธรรมในใจมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนั้นจะถือว่าเหมือนอย่างทุกวันนี้ คนที่ไม่รู้
อะไรก็มีมาก ต่อไปภายหน้า ถ้าเป็นคนที่ได้เล่าเรียน คงจะประพฤติตัวดีกว่าคนที่
ไม่ได้เล่าเรียนหาถูกไม่ คนที่ไม่มีธรรมเป็นเครื่องดำเนินตาม คงจะหันไปหาทางทุจริต
โดยมาก ถ้ารู้น้อยก็โกงไม่ใคร่คล่องหรือโกงไม่สนิท ถ้ารู้มากก็โกงคล่องขึ้นและโกง
พิสดารมากขึ้น การที่หัดให้รู้อ่านอักขรวิธี ไม่เป็นเครื่องฝึกหัดให้คนดีและชั่ว เป็นแต่
จะได้วิธีสำหรับเรียนความดีและความชั่วได้คล่องขึ้น⁸

ดังนั้น วิชาพุทธศาสนาจึงกลายมาเป็นแกนหลักในการปลูกฝังพุทธธรรมให้แก่ประชาชน
เพื่อสร้างประชาชนที่มีคุณภาพในทางคุณธรรมและเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไป ซึ่งการที่
ประเทศไทยใช้วิชาพุทธศาสนานั้น เนื่องจากประเทศไทยเป็นเมืองพุทธในทุก ๆ ลักษณะทั้งในแง่
ของรูปแบบและโครงสร้าง และมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนทั้งในด้านการศึกษา รักษาพยาบาล
วัฒนธรรมและความคิดทางจิตวิญญาณ พุทธศาสนารวมทั้งวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงมี
อิทธิพลต่อการก่อร่างบุคลิกภาพของคนไทยและมีความครอบคลุมวิถีชีวิตในสังคม⁹ ซึ่งการที่พุทธ
ศาสนาเป็นรากฐานของสังคมไทยมาอย่างช้านานนี้ การจัดการศึกษาจึงควรให้อยู่บนพื้นฐานของ
หลักพุทธธรรมนั่นเอง¹⁰

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการบรรจุวิชาพุทธศาสนาซึ่งเป็นวิชาหลักสูตรการเรียนการสอน
พร้อมทั้งปลูกฝังจริยธรรมลงในหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา แต่จริยธรรมของ
วัยรุ่นไทยก็ยังอยู่ในภาวะที่ไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ซึ่งประเด็นด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเยาวชน
ที่มีจริยธรรมนี้ ไม่ใช่เพียงจัดระบบการศึกษาอย่างไรให้เยาวชนได้เรียนรู้ เรายังพิจารณาด้วยเรา
ควรให้เยาวชนได้เรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร และมีเป้าหมายอย่างไรในการเรียนนั้น เพื่อที่จะ
พัฒนาให้การเรียนการสอนนั้นสัมฤทธิ์ผลและสร้างสังคมที่มีคุณภาพและสันติสุขด้วย

แต่เนื่องจากระบบการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการปลูกฝังพุทธธรรมของไทย
หลังการปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ 5 นั้น แม้จะมีมานานถึงร้อยกว่าปี แต่กลับขาด

⁸ สุนน อมรวิวัฒน์, สวัสดิ์ จงกล และไพฑูรย์ สิ้นลาวัณ, ปรัชญาญาณสยาม: บทวิเคราะห์
ด้านการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), น. 98. (พิมพ์เฉลิม
ฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี).

⁹ พัทยา ว่องกุล, บรรณานิการ, พุทธวิบัติ?, ชุดโลกาภิวัตน์ ลำดับที่ 11 (กรุงเทพมหานคร:
โครงการวิถีทรรศน์, 2542), น. 16.

¹⁰ อุดมพร อมรธรรม, ปรัชญาการศึกษาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (กรุงเทพมหานคร:
แสงดาว, 2549), น. 25.

2. คนไทยเรียนวิชาพุทธศาสนาในลักษณะของการท่องจำมากกว่าเข้าใจ โดยการเรียนวิชาพุทธศาสนาของเยาวชนไทย มักมีเป้าหมายเพื่อให้สอบผ่านมากกว่าต้องการจะเรียนเพื่อนำไปใช้จริง ๆ จึงเน้นการท่องจำเพื่อนำไปสอบ แต่ไม่นำสิ่งที่ท่องจำได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพราะขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้ไม่ตระหนักถึงคุณค่าของหลักพุทธธรรมอย่างแท้จริง อีกทั้งกลวิธีการสอนของครูก็ยังไม่ดีพอ ทำให้การสอนและหลักพุทธธรรมไม่ประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติ

3. ผู้เรียนมีความรู้สึกแปลกแยกระหว่างเนื้อหาในวิชาพุทธศาสนากับสภาพแวดล้อมที่ถูกระบบทุนนิยมและลัทธิบริโภคนิยมครอบงำอันเนื่องมาจากการขาดความเข้าใจในหลักพุทธธรรมอย่างถ่องแท้ ทั้งยังมองว่าหลักพุทธธรรมไม่สามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตจริงเพราะขัดกับหลักการบริโภคนิยมที่เป็นกระแสหลักของสังคม ทำให้คนไทยขาดความมั่นคงในทางจิตวิญญาณ ซึ่งความไม่มั่นคงเหล่านี้ได้นำไปสู่ปัญหาทางสังคมด้านต่าง ๆ ในที่สุด เพราะเมื่อค่านิยมอะไรใหม่ ๆ เข้ามา คนไทยก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสค่านิยมนั้นเพราะขาดความต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นซึ่งยังขาดวุฒิภาวะ และต้องเผชิญกับกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ที่มีแนวโน้มจะทำให้คนทั้งโลกมีค่านิยมเดียวกันตามอิทธิพลของสื่อสารมวลชน

ดังนั้น การปลูกฝังหลักพุทธธรรมให้กับเยาวชนไทยให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เติบโตกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ดี และให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาที่เป็นรากฐานของระบบจริยธรรมไทย ตลอดจนสามารถนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการดำเนินการอย่างเร่งด่วน โดยพิจารณาองค์ประกอบ เช่น กลวิธีการสื่อสารหลักพุทธธรรมกับเยาวชน นโยบายภาครัฐ ระบบการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องอาศัยการศึกษาวิเคราะห์ที่มาของปัญหาในกระบวนการต่างๆ เพื่อที่จะทำการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนี้ เนื้อหาสาระของหลักพุทธธรรมที่นำมาสอนและปลูกฝังแก่เยาวชนโดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาซึ่งนักเรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่นนั้น ก็ควรได้รับการพิจารณาให้มีความเหมาะสมกับวัย สติปัญญา การเรียนรู้ และสภาพสังคมปัจจุบัน เพราะหากหลักธรรมที่นำเสนอมีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเยาวชน และช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางปัญญาและเหตุผลอย่างเพียงพอ ก็จะทำให้เยาวชนสามารถนำหลักธรรมที่ศึกษามาประยุกต์ใช้และเรียนรู้ที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองให้ไปสู่ระดับที่สูงต่อไปได้ตามวิวุฒิและประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งยังเป็นการปลูกฝังศรัทธาและความซาบซึ้งในพุทธศาสนาให้กับเยาวชนและทำเยาวชนเหล่านี้ให้หันมาสนใจหลักพุทธธรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้ศึกษามา ตลอดจนเป็นจุดเริ่มต้นในการ

แก้ปัญหาเกี่ยวกับการปลูกฝังจริยธรรมในด้านอื่น ๆ ต่อไปอนาคต ซึ่งเป็นที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้ที่ต้องการศึกษาถึงความเหมาะสมของเนื้อหาสาระของหลักสูตรธรรมที่นำมาสอนและปลูกฝังแก่เยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ตลอดจนแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อแสวงหาหลักสูตรธรรมและแนวทางการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักสูตรธรรมที่เหมาะสมต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์การจัดการศึกษาเรื่องหลักสูตรธรรมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร
- 1.2.2 เพื่อศึกษาและแสวงหาหลักสูตรธรรมที่เหมาะสมสำหรับการสอนและการปลูกฝังพฤติกรรมแก่เยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 1.2.3 เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสอนและการปลูกฝังพฤติกรรมแก่เยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสอนและปลูกฝังพฤติกรรมสำหรับเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) และผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามขั้นตอนดังนี้

- 1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

โดยมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) การวิจัยเอกสาร จะทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจาก หอสมุดแห่งชาติ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สภาวิจัยแห่งชาติ และกรมวิชาการ

2) การวิจัยภาคสนาม มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม คือ

2.1.1 อาจารย์ที่สอนวิชาพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งหมด ในโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างในข้อ 2.2

2.1.2 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร จำนวนนักเรียนทั้งหมด 102,579 คน¹⁴ 116 โรงเรียน¹⁵ ไม่รวมสังกัดศึกษาพิเศษและศึกษาสงเคราะห์ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรการคำนวณแบบทราบจำนวนประชากรของหาโร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} = \frac{102,579}{1 + 102,579(0.05)^2} = 398.47$$

N = จำนวนประชากร

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

e = ระดับความคลาดเคลื่อนที่กำหนด

จากการคำนวณจึงใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ 400 คน

¹⁴ ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, จำนวนนักเรียนรายชั้นรายโรง DataOnWeb ไม่รวมสังกัดศึกษาพิเศษ และศึกษาสงเคราะห์, <http://210.1.20.11/doc/web_doc/school48.htm>, 1 September 2005.

¹⁵ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, "จำนวนโรงเรียนในสังกัด สพฐ. จำแนกตามสังกัดประจำปี 2548 ข้อมูล DataOnWeb <http://210.1.20.11/eis/link_kate.htm>, 10 November 2005.

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 เลือกโรงเรียนที่จะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบช่วงชั้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 กำหนดสัดส่วนการเก็บตัวอย่างจากนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งมีทั้งหมด 116 โรงเรียน โดยจัดเป็นกลุ่มโรงเรียนชายล้วนซึ่งมีทั้งหมด 10 โรงเรียน จำนวนนักเรียน รวม 10,802 คน กลุ่มโรงเรียนหญิงล้วนมีทั้งหมด 10 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 12,459 คน และกลุ่มโรงเรียนสหศึกษา 96 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 79,318 คน ได้สัดส่วน โรงเรียนชายล้วน : โรงเรียนหญิงล้วน : โรงเรียนสหศึกษา เท่ากับ $10,802 : 12,459 : 79,318$ จากการคำนวณต้องเก็บตัวอย่าง 400 คน จึงแบ่งสัดส่วนได้เท่ากับ $42 : 49 : 309$

2.2.2 เลือกโรงเรียนที่จะทำการเก็บข้อมูล โดยโรงเรียนชายล้วนมีจำนวน 10 โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยการจับสลาก ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนทวีธาภิเศก จะทำการเก็บข้อมูลจากนักเรียนจำนวน 42 คน ส่วนโรงเรียนหญิงล้วนมีจำนวน 10 โรงเรียนเช่นกัน สุ่มตัวอย่างได้ โรงเรียนศึกษานารี โดยจะทำการเก็บข้อมูลจากนักเรียนจำนวน 49 คน

2.2.3 โรงเรียนสหศึกษา มีทั้งหมด 96 โรงเรียน แบ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนในวัดทางพุทธศาสนาจำนวน 21 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 30,040 คน โรงเรียนที่นอกวัดมี 75 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 49,278 คน ได้สัดส่วนนักเรียนคือ โรงเรียนในวัด : โรงเรียนนอกวัด เท่ากับ $30,040 : 49,278$ แบ่งสัดส่วนการเก็บตัวอย่างได้ $117 : 192$

2.2.4 เลือกโรงเรียนสหศึกษาที่จะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย คือ การจับสลาก ได้โรงเรียนวัดราชโอรสเป็นตัวแทนกลุ่มโรงเรียนในวัด โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 117 คน และโรงเรียนสามเสนวิทยาลัยเป็นตัวแทนกลุ่มโรงเรียนนอกวัดใช้กลุ่มตัวอย่าง 192 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน จะต้องเก็บตัวอย่างจากโรงเรียนต่าง ๆ ดังนี้

- 1) โรงเรียนทวีธาภิเศก 42 คน
- 2) โรงเรียนศึกษานารี 49 คน
- 3) โรงเรียนวัดราชโอรส 117 คน
- 4) โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย 192 คน

การเก็บข้อมูลแต่ละโรงเรียนจะเลือกเก็บจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เท่า ๆ กัน แสดงได้ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1

แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม

โรงเรียน	ชั้นเรียน			รวม
	ม. 4	ม. 5	ม. 6	
โรงเรียนทวีธาภิเศก	14	14	14	42
โรงเรียนศึกษานารี	16	17	16	49
โรงเรียนวัดราชโอรส	39	39	39	117
โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย	64	64	64	192
รวม	133	134	133	400

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 กลุ่มอาจารย์ผู้สอนวิชาพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนที่ทำการสุ่มตัวอย่างได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ 1 คือ อาจารย์ผู้สอนวิชาพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนทวีธาภิเศก โรงเรียนศึกษานารี โรงเรียนวัดราชโอรส และโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ทั้งหมดจำนวน 11 คน

เหตุผล

1. ผู้วิจัยเลือกแบ่งกลุ่มโรงเรียนออกเป็นโรงเรียนชายล้วน หญิงล้วน และสหศึกษา เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนและการปลูกฝังพุทธธรรมในโรงเรียนทั้งสามกลุ่มนี้น่าจะมีความแตกต่างกันจากเพศภาวะของนักเรียน ดังนั้น จึงอาจส่งผลต่อการสอนและปลูกฝังหลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนาด้วย
2. ผู้วิจัยเลือกแบ่งกลุ่มโรงเรียนสหศึกษาออกเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในวัดและนอกวัดเนื่องจากโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในวัดน่าจะมีระดับความเข้มข้นในการสอนและการปลูกฝังหลักพุทธธรรมมากกว่าโรงเรียนที่นอกวัด
3. ผู้วิจัยเลือกประชากรที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมปลายเป็นตัวแทนกลุ่มเยาวชนเนื่องจากเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเป็นเด็กกับเป็นผู้ใหญ่ มีโอกาสกระทำผิดได้ง่าย จะมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตค่อนข้างมากเมื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ทั้งยังเป็นกลุ่มที่ได้รับการคาดหวังจากสังคมว่าจะเป็นอนาคตที่ดีของชาติ
4. ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเนื่องจากเป็นกลุ่มที่โรงเรียนส่วนใหญ่ของประเทศสังกัดอยู่

5. ผู้วิจัยเลือกกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางในทุกๆ ด้าน ทำให้มีความหลากหลายในด้านของปัญหาซึ่งส่งผลกระทบต่อนักเรียน

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จะใช้ในการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาพุทธศาสนาในโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง โดยจะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเรื่องหลักพุทธธรรมในโรงเรียนในหัวข้อต่างๆ คือ วิธีการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีการวัดและประเมินผล โดยอิงเกณฑ์การจัดการเรียนการสอนตามแบบของกรมวิชาการ

1.2) แบบสอบถาม ได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ 2 ปัญหาของนักเรียน

ตอนที่ 3 ความเชื่อ ความเห็นและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม

ตอนที่ 4 การสอนและการปลูกฝังพุทธธรรมในโรงเรียน

ตอนที่ 5 การนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและดำเนินชีวิต

ตอนที่ 6 หลักธรรมที่นักเรียนสนใจอยากเรียนรู้

การสร้างแบบสอบถามนี้ ได้ดัดแปลงรวบรวมมาจากงานวิจัยอื่น ๆ และนำมาสร้างแบบสอบถามขึ้นใหม่เพื่อใช้ในงานวิจัยนี้

2) ขั้นตอนการทดลองใช้แบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม โดยการนำไปใช้กับกลุ่มประชากรที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คือนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือในด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าความเชื่อมั่นรายด้านและรายฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสอดคล้องภายในของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละมาตราวัดและรายฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .8981 - .8988 โดยค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .80 ขึ้นไป ถือว่าแบบสอบถามอยู่ใน

ระดับดี ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล ดังแสดงในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2
ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม

ตอนที่	ประเด็นคำถาม	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
2	ปัญหาของผู้เรียน	.8981
3	ความเชื่อ ความเห็นและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม	.8986
4	การสอนและการปลูกฝังพุทธธรรมในโรงเรียน	.8987
5	การนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและดำเนินชีวิต	.8988
	รวมประเด็นของแบบสอบถามทั้งฉบับ	.8939

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการสืบค้นจากข้อมูลที่มีอยู่แล้ว โดยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหาของพระไตรปิฎก และอรรถกถา หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ครูผู้สอน และการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

1) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

นำข้อมูลที่ศึกษาและเก็บรวบรวมมาได้จากเอกสาร และการสัมภาษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

โดยใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรม SPSS for Window โดยได้แบ่งรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 6 ตอน ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วย เพศ ระดับชั้น ศาสนา ภูมิลำเนาเดิม ผู้ที่พักอยู่ด้วยในปัจจุบัน สถานภาพครอบครัว และค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่อเดือน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียน ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเกณฑ์การแบ่งระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดระดับการให้คะแนน ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert's Scale) 5 ระดับ¹⁶ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ผู้ตอบประสบปัญหา อยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง ผู้ตอบประสบปัญหา อยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง ผู้ตอบประสบปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง ผู้ตอบประสบปัญหา อยู่ในระดับเล็กน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง ผู้ตอบไม่ประสบปัญหาเลย

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยของข้อคำถามโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของเบสท์ (John W. Best, 1970)¹⁷ ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ในระดับมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ในระดับมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ในระดับปานกลาง
- 1.50 – 2.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ในระดับเล็กน้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ในระดับไม่มีปัญหา

¹⁶บุญชม ศรีสะอาด, *การวิจัยเบื้องต้น*, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2543), น. 99 -100.

¹⁷Best, John W., *Research in Education*, (2nd ed.) (New Jersey: Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1970), p. 190.

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความเชื่อ ความเห็นและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักพุทธธรรม โดยใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยผู้วิจัยได้กำหนดระดับการให้คะแนนตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท์ (Likert's Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยมาก
- ระดับ 3 หมายถึง ผู้ตอบค่อนข้างเห็นด้วย
- ระดับ 2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยเล็กน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง ผู้ตอบไม่เห็นด้วย

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยของข้อคำถามโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของเบสท์ (John W. Best, 1970) ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น เห็นด้วยมากที่สุด
- 3.50 – 4.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น เห็นด้วยมาก
- 2.50 – 3.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ค่อนข้างเห็นด้วย
- 1.50 – 2.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น เห็นด้วยเล็กน้อย
- 1.00 – 1.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ไม่เห็นด้วย

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์การสอนและการปลูกฝังพุทธธรรมในโรงเรียน โดยใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยผู้วิจัยได้กำหนดระดับการให้คะแนนตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท์ (Likert's Scale) 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความว่า จริงที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความว่า จริง
- ระดับ 3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความว่า ค่อนข้างจริง
- ระดับ 2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความว่า จริงเล็กน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความว่า ไม่จริง

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยของข้อคำถามโดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของเบสท์ (John W. Best, 1970) ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น จริงที่สุด
 3.50 – 4.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น จริง
 2.50 – 3.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ค่อนข้างจริง
 1.50 – 2.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น จริงเล็กน้อย
 1.00 – 1.49 หมายถึง ผู้ตอบมีคะแนนความคิดเห็น ไม่จริง

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์การนำหลักกรรมไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและดำเนินชีวิต ได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ตอน ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ดังได้แสดงแล้วในตอนที่ 4

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้มาสรุปและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

ตอนที่ 6 การวิเคราะห์หลักกรรมที่นักเรียนสนใจอยากเรียนรู้ โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

1.3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลมีดังนี้

- 1) ค่าร้อยละ (Percentage) มีสูตรดังนี้

$$p = \frac{x}{n} \times 100$$

เมื่อ	p	คือ	ค่าร้อยละ
	x	คือ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละข้อ
	n	คือ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

2) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยมีสูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ คือ ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
 n คือ จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีสูตรดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{(n-1)}}$$

เมื่อ X คือ ข้อมูลแต่ละจำนวน
 $\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
 n คือ จำนวนข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาการสอนและการปลูกฝังพุทธธรรมเฉพาะในวิชาพุทธศาสนาเท่านั้น และศึกษาเฉพาะการสอนและการปลูกฝังในโรงเรียน ไม่รวมถึงการสอนและการปลูกฝังจากครอบครัว

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

พุทธธรรม หมายถึง หลักคำสอนทางพุทธศาสนาเถรวาท แต่ในงานวิจัยนี้เน้นเฉพาะหลักคำสอนที่ถูกรับรองอยู่ในหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือหลักคำสอนทางพุทธศาสนาเถรวาทที่ไม่ได้รับรองอยู่ในหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแต่ถูกนำมาสอนและปลูกฝังในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

เยาวชน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาและมีอายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง 18 ปี

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.6.1 การวิจัยครั้งนี้ทำในบริบทของสภาพสังคมและนโยบายของประเทศในปี พ.ศ. 2549 – 2550

1.6.2 สถานที่ที่ใช้แบ่งโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนที่ในวัดและนอกวัด ใช้ชื่อโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ตระหนักถึงหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในปัจจุบัน

1.7.2 ทำให้เข้าใจกระบวนการจัดการศึกษาเรื่องพุทธธรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.7.3 ทำให้ได้หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการสอนและการปลูกฝังแก่เยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.7.4 ทำให้สามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาลึกเกี่ยวกับการสอนและการปลูกฝังหลักพุทธธรรมแก่เยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้

สำนักหอสมุด